

Fogalmi tisztázás a vonulás körül

Clarification of Concepts About the Term of "Migration"

PAULOVICS PÉTER

H-6726 Szeged, Fő fasor 164-166.

ABSTRACT: Notes on the main points of the view by which migration of bats differs from that of birds.

A vonulás kifejezés általánosan elterjedt a költőhelyeikről télire távoli területekre vándorló madarak mozgásának megjelölésére. Sok helyen, denevéreinkkel kapcsolatban is használják ezt a kifejezést, mint pl. "denevérvonulás" [DOBROSI, 1993] vagy "vonuló denevérek" [SZATYOR, 1995]. Kétségtelen, hogy az említett szerzők a tényleges jelenséget értik a kifejezés alatt, de mások számára könnyen adódik ezek hallatán a párhuzam a madarak vonulásával. Jónak látom pár mondatban leírni a két "vonulás" közti különbséget.

A mérsékelt övben mind a denevérek, mind pl. a rovarévo madarak a táplálékszegény téli időszak túlélésére alkalmas telelőhelyet keresnek. A startégájuk azonban más. A madarak aktívak maradnak, ezért táplálékban gazdag területet igényelnek, ami értelemszerűen délebbre található. Mozgásukat időben az időjárás, térben az éghajlati övek elhelyezkedése meghatározza és eközben elhagyják a "populáció elterjedési területét" és olyan területeken haladnak át, ahol csak vonulás alkalmával fordulnak elő.

A denevérek ezzel szemben azt a stratégiát választották, hogy télire felfüggesztik aktivitásukat és nem táplálkoznak. Ehhez a téli álmhoz (hibernáció) alkalmas helyet kell keresniük, ami földrajzi értelemben bármilyen irányban lehet a nyári szálláshoz képest. Eközben különböző távolságra mozognak, de mindvégig "elterjedési területükön" belül maradnak.

A nyugat-wales-i nagy patkósorrú denevérek (*Rhinolophus ferrumequinum*) 35 ismert telelőhelye pl. mind északra van a nyári szállástól, mert délre a tenger van [SCHOBER & GRIMMBERGER, 1987]. A nyáron hazánkban kölykező nagy patkósorrú denevérek egy része határainkon túl telel. A Zempléni-hegység területén levő egyes szülőkolóniák telelőhelyei szlovákiai barlangokban, bányákban és pincékben [BIHARI, 1990, 1995], az alföldi szülőkolóniák telelőhelyei pedig Románia területén vannak [DOBROSI, szóbeli közlés]. Összel ez északra illetve, keletre történő mozgást jelent, ami a madaraknál szinte elképzelhetetlen.

Összefoglalva:

Madarak vonulása

1. Erősen kötődik konkrét időszakhoz,
2. kitüntetett irányok vannak,
3. nagyobb távolságú, a populáció elhagyja élőhelyét.

Denevérek vonulása

1. Időben kevésbé behatárolt,
2. bármilyen irányú lehet,
3. kisebb távolságú, a populáció élőhelyén belül marad.

Közös vonás a két állatcsoportnál, hogy megfigyelhető a szaporodási időszak utáni kóborlás is, valamint, hogy a mozgás közben huzamosabb ideig is időzhetnek átmeneti

szállásokon. A madarak vonulási rendszere összességében szabályszerűbbnek, a denevéreké esetlegesebbnek tűnik.

Ezek persze általánosságban érvényes megállapítások, a legtöbb esetben igazak, de vannak kivételek. Egyes denevérfajoknál pl. a korai denevérnél, [HEISE, SCHMIDT, 1979], és a durvavitorlájú denevérnél [PETERSONS, 1993], a madarakéval teljesen megegyező ÉK-DNY-i irányú "igazi" vonulás figyelhető meg. Madaraknál a tengerpartra történő vonulás mutat bizonyos eltéréseket a szabályszerűségektől.

Ezzel az írással a tájékoztatás mellett nem titkolt szándékom, hogy reakciókat váltsak ki a témában.

Irodalom

- BIHARI, Z. (1990). A nagypatkósorrú denevér (*Rhinolophus ferrumequinum*) és a hosszúszárnyú denevér (*Miniopterus schreibersi*) vándorlásának vizsgálata a Zempléni-hegységben. *Calandrella*. 4 (2):22-27.
- BIHARI, Z. (1995). Kolónia vagy populáció. Denevérkutatás - Hungarian Bat Research News. 1:22-24.
- DOBROSI, D. (1993). Adatok a Bükk denevérfaunájához. *Fol. Hist.-nat. Mus. Matr.*, 18:191-198.
- SCHÖBER, W., E. GRIMMBERGER. (1987). Die Fledermäuse Europas. - Kosmos Naturführer 222 pp.
- HEISE, G., SCHMIDT, A. (1979). Wo überwintern im Norden der DDR beheimatete Abendsegler (*Nyctalus noctula*)? *Nyctalus (N.F.)* 1:81-84.
- PETERSONS, G. (1993). Appeal from Latvia (bat banding in Latvia). *Eurobat Chat*. 3: 5.
- SZATYOR, M. (1995). A mecseki barlangok denevérfaunája, kiegészítő és összehasonlító jelleggel. Denevérkutatás - Hungarian Bat Research News. 1:11-15.